

GUTENBERG

Finska Typograförbundets organ

N:o 56 (20)

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

Oktober 15 Lokakuu	Prenumerationspris — Tilaushinta Helt år — Koko vuosikerta 5 m. Half år — Puoli vuosi 3 ” Postportot inber. — Postimaksu siihen luettuna. Lösnummer — Irtonaisnumero à 30 p.	Ansvarig redaktör: Vastaava toimittaja: O. A. Nyman Adr.: Gräsviksg. 10. Osote: Ruoholahdenk. 10.	Annonspris — Ilmoitushinta Per petitrad } 25 p. Petiitti-riviltä }	8:de årgången 1900 8:s vuosikerta
---------------------------------	--	--	--	--

Finska Typograförbundet. Suomen Kirjaltajaliitto.

Ilmoitettuja jäseniä. Anmälda medlemmar.

Från Viborgs afdelning: — Viipurin osastosta: Kunnas, Johan, t., p., 31/1 79.

Från Åbo afdelning: — Turun osastosta: Berg, Robert Emil, s., l., 2/1 71. — Stenvall, Väinö, s., l., 12/6 82. — Wall, Henrik Johannes, s.-elev, l.-opp., 14/3 82.

Från Kuopio afdelning: — Kuopion osastosta: Niemi, J. H., s., l., 27/12 78.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: Lindholm, Artur Vilhelm, t., p., 9/1 81.

Yhtyneitä jäseniä. Inträdande medlemmar.

Från Helsingfors afdelning: — Helsingin osastosta: 1312. Johnsson, Johan Vilhelm. — 1313. Ljungqvist, Emil. — 1314. Nygård, Frans. — 1315. Herlin, Frans Magnus.

Från Vasa afdelning: — Vaasan osastosta: 1316. Strömbäck, Juhon Oskar.

Från Kristinestads afdelning: — Kristiinan osastosta: 1317. Palmu, Gustaf Adolf.

Muuttaneita jäseniä. Afflyttade medlemmar.

454. Nordberg, A. G., från utlandet till Åbo, ulkomaalta Turkuun. — 492. Lundqvist, J. A., från Helsingfors till Kuopio, Helsingistä Kuopioon. — 597. Hämäläinen, A., från Kuopio till Helsingfors, Kuopiosta Helsinkiin. — 1080. Hovi, J. A., från Kuopio till Helsingfors, Kuopiosta Helsinkiin. — 1118. Lyytikäinen, A., från Villmanstrand till Vasa, Lappeenrannasta Vaasaan. — 41. Flink, E., 38. Rosenqvist, E., 104. Enberg, E., från Helsingfors till utlandet, Helsingistä ulkomaalle. — 1083. Happonen, E. E., från Kuopio till Helsingfors, Kuopiosta Helsinkiin.

Nälkä.

Puutteen ajat näyttävät meille kirjaltajille koituvan. Puhumattakaan niistä suurista joukoista kirjaltajia, jotka viime aikoina sanomalehtien lakkautusten takia ovat irtisanotut työpaikoistaan, osoittavat työt yleensä kirjapainoissa olevan pelottavassa määrässä vähenemään päin. Turvaa tämän nälänhädän torjumiseksi olisi etsittävä. Mutta mistä? Onnellisemmassa yhteiskunta-asemassa olevien almuja ei ole saatavissa, josta saamme kiittää Suomen „isänmaallista“ sanomalehdistöä. Keskinäiset avustuksetkin ovat niin mitättömän pienet, ettei näilläkään pitkälle mennä, sillä liittomme toiminta on vielä siksi nuori, ettei se ole ennättänyt järjestää kovinkin kipeästi kaivattua työttömyys-apurahastoa. Mutta ristissä käsin, parempia aikoja odottamaan, emme myöskään saata jäädä.

Ainoana pelastavana keinona tätä nykyä on se, että jos se maa, jota mekin tahtoisimme kutsua isänmaaksemme ja jossa mekin tahtoisimme elää ja viimein etsiä leposijaa esi-isäimme rinnalla, ei kuitenkaan anna meille välttämätöntä leipää henkirahjan ylläpitämiseksi, niin on sitä etsittävä muualta.

Me kirjaltajat emme ole niitä onnen helmalapsia, joita toimeettomuuden ja laiskuuden pehmeillä untuvapatjoilla tuuditellaan vastaanottamaan sitä elämän yltäkylläisyyttä, jota köyhän kansan hiestä ja verestä heille puserretaan. Useimmat meistä ovat jo syntymästään saakka tottuneet kamppailuun kurjuuden kanssa. Siksi onkin luontemme karaistu kovempiakin kohtaloja voittamaan. Jos olot ulkomailla eivät

täydellisesti tyydyttäisivätkään toiveitamme, niin on sekin tätä nykyä kuitenkin varmempaa, kuin että omissa nurkissamme turhaan työtä odotellessa kuolla nälkään. Ja onhan meillä silloin pieni avustus kansainvälisestä matka-apurahastosta, johonka mekin olemme oikeutetut.

Tiedämme, että muutamia kirjaltajia jo on pakotettu lähtemään oman maan rajojen ulkopuolelta etsimään leipäänsä. Paljo löytyy vielä nuoria, elämänhaluisia kirjaltajia, jotka omaisista riippumatta ovat tilaisuudessa seuraamaan tätä esimerkkiä. Niin ikävältä kuin tällainen ehdotus meiltä tuntuneekin, niin ei tätä nykyä kuitenkaan löydy parempaa keinoa sen hädän torjumiseksi, joka kirjaltajistoa vastaisuudessa uhkaa. Sillä olojen paranemiseen ammatissamme emme saata panna minkäänlaista luottoa.

Se ynseys ja uhkamielisyyks, jota työnantajat viimetälvissä tariffiretelleissä osottivat, on täydellisenä takeena siitä, ettei ole yhteistoimintaa työnantajain puolelta hädän torjumiseksi odotettavissa, niin tarpeellista ja välttämätöntä kuin se tätä nykyä olisikin; sillä juuri tällaisen rauhallisen yhteistoiminnan avulla olisi paljokin voitettavissa. Päinvastoin ovat he sitä uhkamielisemmin, ammatissamme ja toimeentulomme yhä enemmän polkevalta tavalla ryhtyneet toimenpiteisiin lisäämään entistäkin ylenmääräistä oppilaspaljoutta kirjapainoissa, niin että nykyään löytyy kaupunkia, joissa emme löydä yhtäkään taituria viiteen oppilaaseen verrattuna. Tämä on liiottelematon, surkea totuus. Kun työt ammatissamme valtiollisten selkkausten takia yhä vähenevät ja verrannollinen oppilaslaku tästä huolimatta kohoo, niin on ilmeisesti selvää, että siirtolaisuus ammatissamme on ainoa keino edes osapuilleen turvaamaan niitten toimeentuloa, jotka perheellisten siteitten kiinnittämisenä eivät ole tilaisuudessa etsimään leipäänsä muualta. Sillä koko maanpallolla emme löydä sitä maata, jossa ammatimme lähimainkaan olisi niin suuressa määrässä lapsien vallassa kuin Suomi.

Kuten selville on käynyt, ei tämä ole hetken asia. Se kaipaa syvällisempiä perusteita. Jos hetkellinen maastamuutto tätä nykyä saattaisikin jossain määrin torjua nälänhätää täällä, niin ei se kuitenkaan lähimainkaan riittä turvaamaan niiden oppilaiden toimeentuloa, jotka vanhempiensa sekä holhoojiensa elatusavun loputtua vastaisina aikoina ovat pakotetut pitämään huolta itsestään sekä omaisistaan. Siksi on tuiki tarpeellista, että nuoret kirjaltajat ja varsinkin oppilaat jo ensi vuosina täydellä tarmolla ryhtyvät ulkomaisen kielen opetteluseen. Tosin ne, jotka taitavat ruotsinkieltä, ovat tilaisuudessa toimeentulemaan skandinaavialaisissa maissa, vaan yksinomaan suomenkielentaitoisille saattaa tästä koitua hankaluuksia. Tarpeellista olisi oppia myöskin esim. saksan- ja englanninkieliä. Jos se aika, mikä tuhlataan turhamaisiin ja usein turmiollisiin illanviettoihin, uhrattaisiin kielen oppimiseen, niin koituisi tästä arvaamaton hyöty ei ainoastaan taloudelliselle, vaan myöskin ammatilliselle kehitykselle vastaisuudessa.

Kaikki ne huomiot, mitkä matkan varrella tehdään, ovat usein suuresta merkityksestä tulevaisuuteen nähden. Tosin saattaa matkalla sattua joitakuuta vastoinkäymisiäkin, vaan kun löytyy terästä luonteesta, niin kyllä nämä voitetaan.

Tiedämme varsin hyvin, että sekin pieni joukko, joita kutsutaan kirjaltajiksi, myöskin osataan olisivat velvolliset kantamaan kortensa kokoon sen kansallisen olemassaolon tukeeksi, jota nykyään uhataan. Mutta silloin, kuin juuri ne miehet, joilta olisimme odottaneet oppia ja ohjausta tässä tärkeässä työssä, mitä solvaavimassa muodossa ovat vaikuttaneet siihen suuntaan, että maamme kirjaltajat ovat syöstyet kaiken kansallisen myötätuntoisuuden ulkopuolelle sekä tästä johtuvan nälänhädän uhreiksi, niin älköön meitä tuomittako myöskään siitä, jos täten olemmekin pakotetut ulkopuolelta omia rajoja etsimään suosiollisempaa tukea aineellisen toimeentulomme turvaamiseksi. Ja vaikka harhaan johdetun yleisön tuomio tässäkin lankeaisi osaksemme, niin olkoon lohdutuksemme siinä, että omatuntomme on puhdas!

Nuori ammatitoveri! Jos omat kansalaiset keinotekoisien isänmaallisuuden nimessä riistävätkin sinulta leivän, niin älä kuitenkaan heittäydä toivottomuuden valtaan. Ennenkuin täällä saatat kuukausia ja ehkäpä vuosia kulkea toimeettomana, niin on parempi silloin, että pistät matkakirjan povitaskuusi ja lähdet ulos avaraan maailmaan. Jos onni on myötäinen, niin saat saada työtä heti, ja vaikkapa saisitkin kulkea pari kuukautta joutilaana, niin — mitäpä tästä! — onhan sinulla silloin kuitenkin hyvä ystävä matkakirjassasi, joka oikeuttaa sinut avun saantiin.

Kirje Ranskasta.

(Gutenbergin kirjeenvaihtajalta.)

Pariisi, syyskuussa.

I.

Kuten tunnettu, on Pariisi maailmanpääkaupunki ja keskipiste, etenkin nyt maailmannäyttelyn aikana. Tullakseen siitä vakuutetuksi, ei tarvitse muuta kuin mennä kävelyllä pitkin Champs-Elyséetä tahi les Grands Boulevards'ia. Siinä on todella kosmopoliittinen sekotus, jota ei voi kuvitella, ellei sitä ole nähnyt. Ihmisiä kaikenmoisisissa puvuissa sekä kaikista roduista ja väreistä: alkaen valkoisesta, hienosta pariisilaisnaisesta, pikimustaan neekeriin. Pariisilaiset kutsuvat Eiffel-torniaan „le nouveau tour Babel“, ja on heillä siihen syytäkin, sillä tuskin löytyy yhtään kieltä, jota siellä ei saisi kuulla. Vaan eihän minulla nyt ole tarkoitus ruveta kertomaan tästä miljoonakaupungista, sillä onhan siitä jo ollut tarpeeksi seikkaperäisiä selontekoja kaikissa maailman sanomalehdissä. Kerron vain asioista, jotka mahdollisesti voivat olla jostakin arvosta kirjaltajille.

Maailmannäyttely on luonnollisesti houkutelut tänne, paitsi miljoonia näyttelyssä kävijöitä, myöskin sellaisia, joilla on ollut aikomus työskennellä täällä jonkun aikaa. Siten on tänne myöskin tulvaillut suuri määrä kirjaltajia sekä maaseudulta että etenkin ulkomaalta. Seurauksena tästä on ollut, että työttömien luku on kasvanut tuhansiin. Tosin on näyttelyn johdosta löytynyt työtä tavallista runsaammin, vaan ei kuitenkaan niin paljon, että niin suuri määrä olisi voinut saada työtä, josta syystä useimmat ovat saaneet kääntyä takaisin. Minulla oli työpaikka tiedossa jo edeltäkin,

josta saan kiittää ranskalaisia ystäviäni Berliinissä.

Jos tekee vertailuja saksalaisten ja ranskalaisten painojen välillä, niin lankeaa tässä voitto edellämaituille. Kun on nimittäin työskennellyt pitemmän aikaa Saksan kirjapainoissa, jossa järjestys ja puhtaus on mallikelpoinen, niin kyllä huomaa eroituksen. Puhtaus on melkein kaikissa ranskalaisissa kirjapainoissa kovin huonolla kannalla, mitä järjestykseen tulee, on se yhtäläinen. Minä tuomitsen sen painon mukaan, jossa teen työtä, sillä se on yksi Pariisin etevimmistä painoista, ja siinä työskentelee 200 latojaa, useita latomakoneita y. m.; olen sitäpaitsi käynyt useissa tšekäläisissä painoissa ja on niissä olosuhteet aivan samanlaiset. Löytyyhän tietysti myöskin poikkeuksia, ja on näihin luettava suurien sanomalehtien kirjapainot. Näistä mainitsen ainoastaan „Le Matin“in painon, jossa käytetään latoja reklaamina. Lehden komea latomo on nimittäin yhden ison boulevardin varrella ja on se pohjakerroksessa varustettuna suurilla ikkunoilla. Täällä tekevät latojat pitkissä valkoisissa mekoissaan työtä läpi vuorokauden uteliaan boulevardiyteisön töllistelyn esineinä.

Astuessaan ranskalaiseen painoon, luulee ensin tulevansa johonkin pappikollegiumiin, sillä melkein kaikki latojat ovat puetut mustaan mekkoon, joiden joukossa siellä täällä pilkistää joku valkonenkin. Mikä vielä herättää huomiota, on painoissa löytyvä suuri määrä naislatoja, jotka myöskin ovat puettuina mustaan mekkoon. Löytyypä painoja, joissa latojattarien luku on suurempi kuin latojain. Tätä vastaan tietysti ei olisi mitään muistuttamista, jos naislatojille maksettaisiin palkkaa tariffin mukaisesti, vaan valitettavasti näin ei ole laita useimmissa kirjapainoissa. Tässä on siis ranskan liitolla vaikea pulma ratkaistava.

Tahdon tässä esittää muutamia pääpiirteitä työtavoissa, jotka ovat aivan erilaisia ranskalaisissa ja saksalaisissa kirjapainoissa (suomalaiset painot ovat saksalaisen mukaisesti järjestetyt). Ensimmäinen erilaisuus on vinkkelihaka, jonka jokaisen latojan pitää itse ostaa. Kun sitten on oppinut tuntemaan ranskalaisen kastin ja latonut jonkun verran, niin tulee korjaus (tietysti naskalilla). Vaan nyt tulee useampia ranskalaisia työvereita uteliaina katsomaan tätä erikummallista työkalua; naskali on

Nykyajan maailmanlehti.

Eräs „Dannebrog“in kirjeenvaihtaja kertoo käynnistään ameriikkalaisen sanomalehden liikkeessä seuraavaa:

Ensimmäinen, jonka tapasin tässä 23-kerroksisessa rakennuksessa, asettui ensin kerrassaan käsittämättömälle kannalle pyyntöni suhteen saada opasta ohjaamaan minua tarkoituksessani. Kaikkiin kysymyksiini vastasi hän pelkällä päänpudistuksella, jonka ensin luulin johtuvan siitä, etten taitanut lausua ajatustani täysin puhtaalla englanninkielellä. Mutta pian alkoi minulle selvetyä, että tämä harhaantunut herrasmies oli — mykkä. Sain sitte tietää, että hänen toimenaan oli vastaanottaa ja rauhoittaa tyytymättömiä lukijoita.

Kun tämä mykkä vihdoinkin pääsi selville siitä, etten ollut hänen tavallisia hoidokkaitaan, esitti hän minut yhdelle sanomalehden kahdeksasta toimitussihiteereistä, jotka taas esittivät minut rakennuksen n. k. ylitarkastajalle, Mr Caruthers'ille, joka sitte palveli oppaanani.

Käydessäni „The World“in liikkeessä, en tuskin hetkeksikään saattanut olla lausumatta ihmettelyäni. Kieltää en tosin saata, että oli hiukan vaikea pidättää ehta ameriikkalaista tyyneyttä, kun oppaani vei minut eräaseen suureen, pitkään huoneeseen, jossa kuusitoista maalaajaa työskentelivät pensseleineen ja värilautoineen, ainoastaan valmistukseen originaaleja niihin värikuviin, jotka esiintyvät lehden seuraavan sunnuntain numerossa.

nimittäin Ranskassa aivan tuntematon työkalu, sillä korjaus toimitetaan täällä pinsetillä. Kirjainten korkeus lasketaan pisteitten mukaan; nimet nonpareil, petit, korpus, cicero j. n. e. ovat aivan tuntemattomia. Esim. yksi cicero kutsutaan „dange paintz“, terttia „seize paintz“, kaksoiscicero „vingtquatre“ tahi „deux dauze“ j. n. e. Aluksi tämä tuntuu kovin oudolta, kun esim. tarvitsee kuuden ciceron kirjainta, niin on ensin laskettava että kuusi ciceroa on yhtä kun 72 pistettä. — Kun saa taulun ladottavaksi, niin tietysti kysyy missä messinkiviivat ovat, vaan tähän saa vastaukseksi, että sellaisia ei löydy koko painossa. Viivat, välikkeet y. m. täytyy itse tehdä tätä tarkoitusta varten löytyvällä koneella; valmiita systemaattisia viivoja ei löydy.

Koska olen puhunut mustista mekoista, tahdon vielä puhua muutamista tavoista, jotka ulkomaalaiselta tuntuvat kovin oudoilta. Ranskalaisella latojalla on tavallisesti kaksi mekkoa, toisen hän käyttää painossa, toisen, joka on puhtaampi, matkalla kodin ja painon välillä, löytyypä sellaisiakin latoja, jotka eivät koskaan käytä muuta päällysnuttua; saataapa useasti sunnuntaisin nähdä Pariisin kaduilla kävelyllä latoja puettuina mekkoonsa. Hauskaa olisi nähdä, minkä vaikutuksen tämä tekisi, jos Helsingin kirjallijat seuraisivat ranskalaisten ammattiverien esimerkkiä käydessään Espiksellä mekkoon puettuina; varmaan kääntäisivät koko kaupungin nuriniskoin.

Nyt muutama sana kielestä. Kun saavuin maaliskuussa tänne, luulin tulevani hyvin toimeen ranskan kielen taidossa sillä olin jo oppinut Berliinissä ranskaa seurustellessani ranskalaisten toverien kanssa. Pariisissa oli minulla kuitenkin aluksi vaikea ymmärtää kieltä, koska siellä puhutaan kovin pikaisesti, josta useasti ei voi erottaa yhtään sanaa. Alexandre Dumas on kerran sanonut: „Il ne faut pas confondre la langue française avec notre langue parisienne“ (ei pidä sekoittaa ranskan kieltä meidän pariisilaisen kielen kanssa) ja on hänellä siinä aivan oikein. Etenkin kirjapainoissa kuulee usein lausuttavan sanoja, joista ei saa selkoa, vaikka kävisi läpi kaikki maailmassa löytyvät sanakirjat. Berliinissä ei ollut kovin vaikeata ymmärtää berliinin murretta, sillä se on ainoastaan siinä kohden erilainen, että g äännettään kuten j, s kuten t j. n. e.; näytteeksi tah-

Sunnuntainumerolla on m. m. erityinen naisten osasto, joka tavallisesti käsittää neljä sivua kuvia ja tekstiä. Tätä osastoa toimittaa mrs Harriet Hubbart, jonka vakituisen aputoimittajajoukon muodostavat kahdeksan naista. Hän kirjoittaa artikkeleita yksinomaan naisille ja on hänen toimeaan myöskin tyydyttävästi vastata kaikkiin mahdollisiin ja mahdottomiin kysymyksiin, joita naismaailma saattaa keksia, kuten esim. kuinka pysyvämmin kiinnitetään sukkanauhaa y. m., y. m.

Jokapäiväinen toimitus on jaettu kuuteen eri osastoon: yksi aamulla ilmestyvä, toinen illalla ilmestyvä sekä neljä muina aikoina päivässä ilmestyvä painosta varten. The World ilmestyy nimittäin, lukuunottamatta aamupainosta, joka on suurin, usein 8 à 10 eri kertaa päivässä. Tuoreimmat tiedot asetetaan aina etusivulle ja vanhaa otetaan niin paljon kuin tila myöntää.

Kullakin painoksella on oma osastonsa erityisine toimitushuoneustoineen sekä erityisine aputoimittajineen, ja on kullakin osastolla käytettävään — lukuunottamatta yhteisiä kirjallisuus-, teatteri-, musiikki-, politiikka-, urheilu- ja lääketieteellisiä aputoimittajia, — 18—30-miehen suuruinen kirjeenvaihtajajoukko; aamupainos yksinään antaa tointa 50:lle kirjeenvaihtajalle.

Toimitusosastossa löytyy tätäpaitsi suuri sähkösanomahuone, josta lehdellä on suoranainen yhteys kaikkiin kaupungeihin Yhdysvalloissa ja on näissä kaupungeissa lehdellä omat kirjeen-

don tässä mainita seuraavaa: „eene jut jebra-tene Jans is eene jute Jabe Jottes“ ja „wat is'n det für een Anatsch“. Pariisin murteesta taas löytyy suuri määrä sellaisia sanoja, joita ei löydy tavallisessa ranskan kielessä. Ulkomaalaiselle ovat nämät murteet suurena haittana, jonka tähden he toivovatkin, että ne olisivat niin pitkällä, kuin pippuri kasvaa. Painossa jo alussa hyvin erottaa pariisilaisen muista ranskalaisista; jälkimäisen puhetta ymmärsin oikein hyvin, edellinen sitävastoin sai puhua tuntikausia ilman että siitä ymmärsin sanaakaan. Luonnollisesti tähänkin ajanpitkään tottuu ja olen nyt päässyt näitten vaikeuksien yli.

*

24 p:nä kesäkuuta toimeenpani ranskan liitto (Fédération française des Travailleurs du Livre) yksinkertaisen juhllisuuden Gutenbergin 500-vuotuisen syntymäpäivän johdosta. Paitsi soittoa ja laulua, oli ohjelmassa arvokas esitelmä Gutenbergistä ja hänen elämästään, jonka piti tunnettu akadeemikko Anatole France (tuttu myöskin suomalaisille kauniste esipuheestaan „Pour la Finlande“ nimisessä kirjassa).

*

Täällä on ollut koko kesä melkein sietämätön kuumuus, jonka johdosta joka päivä on tapahtunut useampia kuoleman tapauksia auringonpiston johdosta. Tämän kuumuuden johdosta olemme saaneet kokea hiukan esimakua siitä mystillisestä paikasta, joka ranskaksi kutsutaan l'eufer. Pohjolaisella on ollut melkein mahdoton tehdä työtä, ja ranskalaiselle se on näyttäytynyt olevan melkein yhtä vaikea. Jos ei olisi löytynyt latojattaria saapuvilla, olisimme varmaan pukeutuneet „keisarin uusiin vaatteisiin“; kaikissa tapauksissa ei ollut muita vaatteita päällä kuin mitä välttämättömästi tarvitsi. Huomasin muutamia latoja, jotka liikuivat mekoissaan hyvin varovasti. Koska tämä minusta tuntui kummalliselta, niin menin yhden luokse saadakseni selkoa syystä tähän varovaisuuteen, mutta mitäpä näin? — — — mies oli aivan alaston! Vaan nyt huomaan että kirjeeni on venynyt liian pitkäksi, siis *au revoir!*

Hj. H.

vaihtajansa. Lehden kirjastoa säilytetään neljässä, kellarikerroksessa olevassa huoneessa. Siellä löydämme me kaikkea mitä ajatella saattaa kuviin ja tekstiin nähden: kaikkien nykyään elossa olevien tunnettujen henkilöiden valokuvat sekä heidän elämäkertomuksensa, kuvia huomattavimmista paikoista maailmaa, rakennuksia, uusia keksintöjä sekä täydelliset selvitykset niihin, lyhyesti sanoen, kaikkea mitä ajatella saattaa. Arkistossa säilytetään irtileikkauksia suurimmista ameriikkalaisista ja eurooppalaisista lehdistä, sisältäen kirjoituksia ja selonteitoja, jotka saattavat olla tarpeen jokapäiväisessä toimitustyössä. Kolmella miehellä ja kahdella naisella on täysi työ hoitaa tätä arkistoa.

Ameriikkalainen jokaipäiväinen sanomalehdistö oivastelee tätä nykyä kuvillaan. Jos ei voida saada valokuvaa henkilöstä tahi tapahtumasta, piirretään kuva luonnosta tahi — kuten useimmiten tapahtuu — mielikuvituksesta. Jos rosvo Chikagossa on ampunut morsiimensa aamulla, niin vaatii Newyorkilainen ehdottomasti kuvan niin itse tapahtumasta kuin sen päähenkilöistä lehteensä jo keskipäivällä. Näitä vaatimuksia täyttääkseen työskentelee The World'issa 8 piirustajaa, jonka johdosta lehti jo päivällä saattaa antaa kuvia rosvoista, työstä (lapsena ja täysikasvuinen) sekä paikasta, jossa rikos tapahtui. „Ei löydy ketään, jolla olisi aikaa tarkastaa kuvien yhdenmukaisuutta“, sanoi Mr Caruthers.

Eniten mieltä kiinnittävää on se menettely-

Från världsutställningen i Paris.

En af de svenska stipendiaterna inom boktryckeriyrket, hr G. A. Larsson i Stochkolm, har ställt sin till kommerskollegium afgifna reseberättelse till Sv. Typ.-Tidn:s förfogande och taga äfven vi oss friheten att återgifva den i sin helhet, som följer:

Undertecknad, som med åtnjutande af statsunderstöd och med frikostigt bidrag af Aftonbladets aktiebolag besökt världsutställningen i Paris under tiden från den 18 juni—9 juli, får härmed öfver denna min resa och därunder gjorda rön och erfarenheter afgifva följande

Berättelse.

På grund af min anställning som förman vid sätteriafdelningen å ett af Sveriges största tidningstryckerier, låg det naturligtvis i mitt intresse att studera speciellt tidningstryckerierna för att möjligen därigenom blifva i tillfälle tillgodogöra mig de bättre arbetsmetoder, som man har skäl vänta skola funnit sin fulländning å de stora världsbladens officiner. I detta fall hade dock utställningen föga af vigt att uppvisa då endast ett enda fullständigt tidningstryckeri där fanns i gång.

Det var amerikanerna som varit angelägna om att för allmänheten visa huru ända in i minsta detalj tillgår vid fabricerandet af folkets lektyr, tidningen.

Fransmännen sjelfva däremot nöjde sig med separatutställningar af hufvudsakligast tryckpressar — visserligen moderna och ytterst intressanta att studera, men gifvande föga idéer om det egentliga tidningsarbetet. Allt sättningsarbete utfördes inom sätterierna i Paris och de därefter stereotyperade plattorna sändes till utställningen för tryckning.

Sålunda var jag hänvisad att göra mina hufvudsakligaste studier utanför utställningsområdet. Genom bemedling af Aftonbladet, som välvilligt ställt sin korrespondent, hr Th. Lindblom, med sin stora lokalkännedom och sin språkkunskap till mitt förfogande, lyckades jag komma in på flera af de största tidningstryckerierna.

Dessa besök gjordes vanligtvis nattetid, då arbetet var i full gång, och i sällskap med Aftonbladets ekonomichef, kamrer A. Sohlman,

tapa, jolla näitä kuvia valmistetaan painokuntoon.

Visiittikortin kokoisen valokuvan näemme lehdessä 50 minuuttia sen jälkeen, kun kirjeenvaihtaja on sen jättänyt valmistuslaitokseen.

Jätämme nyt toimituksen ja lähemme hissillä ylös latomoon. Tämä on suuri, pitkä huone, täyteenahdattuna latomakoneita. Täällä ei kuule muuta kuin latomakoneitten säännöllistä naputusta, joita latomossa on 67 kappaletta, kaikki Otto Mergenthalerin järjestelmää.

Ensimmäinen painos ilmestyy kuten sanottu, aikasen aamulla; tämä sisältää 16 sivua ja painetaan sitä 250,000 kappaletta. Tämän jälkeen ilmestyy yksi painos klo 10, toinen klo 2 ja kolmas klo 4, yhteensä 150 tuhatta kappaletta, ja vihdoin klo 6 päivän suurin painos 350- ja 450,000 kappaleen välillä. Tavallisissa oloissa siis 750,000 kappaletta päivässä; mutta tämä luku kohoo tuntuvasti silloin, kun joku suuremmassa määrässä huomiota kiinnittävä tapahtuma on sattunut vanhassa tahi uudessa maailmassa.

Aikaansaadakseen tätä suunnatonta painosta, käytetään The Worldin painattamiseen maailman suurimpia ja nopeimpia koneita. Astuesaan tuohon maanalaiseen, äärettömän suureen konehuoneeseen sekä luodessaan katseen niihin 12 jättiläiskoneen työhön, niin ei saata tarpeeksi ihmetellä sitä nerontuotetta, jonka ihmisjärki on keksinyt ja on aivan mahdotonta käsittää, että lähimmät vuosikymmenet saattavat vielä tuottaa parannuksia ja uudistuksia

hr Lindblom och en kollega och stipendiat från Eksjö, hr A. J. Möller, som genom välvilligt tillmötesgående af kamrer Sohlman fick medfölja.

Det första tryckeri, som vi besökte, var det, hvarifrån den illustrerade tidningen

L'illustration

utgår.

Denna tidning, som är 8-sidig, tryckes i en upplaga af 55,000 ex.

Å detta tryckeri äro anställda både manliga och kvinnliga sättare, hvilka arbeta på ackord och aflönas med 65 centimer pr 1,000 bokstäfver. För nattarbete betalas 25% förhöjning. Alla fortlar (= förmånligt arbete, »vortheil») delas lika mellan sätteripersonalen, hvilken praxis var enastående för detta tryckeri.

Tidningen tryckes i 4 stora dubbelpressar af firman Alauzet & Tiquets tillverkning. Vid hvarje press, som tryckte 2,000 ex. i timmen, voro 5 personer sysselsatta: 1 tryckare, 2 ilägare och 2 mottagare. Fint perfektionspapper användes och trycket var godt. När tidningen var tryckt utlämnades den till falsning och distribuering, hvilket utfördes med tillhjälp af 2 falsmaskiner, som falsade 3,000 ex. i timmen, och ett 30-tal frutimmer. Förutom de ofvannämnda pressarna funnos äfven 5 libertypressar, däraf en större från firman Schelter & Giesecke i Leipzig.

Sättmaskiner användes ej och för öfrigt inga arbetsmetoder, som skilde sig från de svenska.

Le Figaro.

I detta eleganta etablissements redaktionslokaler är bl. a. inrymd en stor och synnerligt luxiös konsertsal, dekorerad med porträtt af regenter och andra framstående personer, bland hvilka äfven märktes konung Oscar II.

Då man betraktar denna storartade och dyrbara lyx, får man ovilkorligen den föreställningen, att äfven arbetslokalerna skola vara stora och fullt tidsenliga; men häri bedrager man sig.

Sätteriet består af ett tämligen litet och mörkt rum, där 30 sättare äro inrymda. All sättnings sker för hand.

Stereotypafdelningen var bäst lottad i fråga om lokal. Materielen, såsom matrisspapper och pulver, var af stereotypörens egen tillverkning. I stället för lappning å formen före dess klap-

tälläkin alalla. Näihin paininimiin, joihin on laaja näköala eräältä konehuoneessa olevalta solalta, näkee kuinka paperi pitkistä rullista vedetään alas koneisiin, painetaan kädellä väriellä; leikataan toivottuun kokoon, nidotaan, lomistetaan sekä järjestetään 1,000 kappaleen suuruisiin läjiin; joten ei ole muuta jäljellä kuin asettaa nämä lasketut läjet hissiin vietäväksi toimistoon. Tuskinpa saattaa odottaa koneen enempää saavan aikaan — mahdollisesti, että se myöskin juoksisi pitkin katuja myymässä lehtiä.

Ilman näitä jokapäiväisiä painoksia ilmestyy The Worldin kustannuksella kerran kuussa suuri värillinen lehti, jota painetaan 50,000 kappaletta sekä kunakin uutenavuotena 175,000 kappaletta almanakkaa ja vihdoin jakaa lehti kunkin kuun 1 p:nä noille pienille sanomalehtipojillensa erityisen lehden, joka sisältää yksinomaan aineksia, jotka huvittavat tämänlaatuisia lukijoita; tätä lehteä painetaan 250,000 kappaletta.

Omien seiimensä sisäpuolella antaa The World työtä 1,200 hengelle.

Samassa rakennuksessa sanomalehtiliikkeen ohella on The Worldilla myöskin useita sivutoimia, jotka eivät tosin anna suoranaista voittoa, vaan jotka kuitenkin ovat sinä reklamina, jota ilman The World ei koskaan olisi saavuttanut nykyistä kuuluisuuttaan. Rakennuksen ensi kerroksessa on postitoimisto ja konttori sähkösanomain toimitusta varten; toisessa kerroksessa on paikanvälitys- sekä lakiasiantoi-

pande användes här pulver. Stereotyperingen i öfrigt gick hvarken fortare eller på något sätt bättre än i Sverige, oaktadt varmstereotypi användes.

Tidningen, som är 6-sidig och utgår i en upplaga af 80,000 exemplar, tryckes på 4 st. Marinonis dubbelrotationspressar. Detta slags pressar användes nästan uteslutande för tidningstryck i Paris. Också är firman Marinoni världsbeaktad för sina utmärkta fabrikat.

La Presse och La Patrie.

Dessa tidningars gemensamma tryckeri är beläget vid Rue de Croissant, en liten gata, som kunde kallas för tidnings- eller tryckerigatan, på grund af den mängd tidningar, som där tryckas. På ömse sidor af gatan äro trottoarkanterna garnerade med kolportörer, som i all gemytlighet bombarderade hvarandra med gamla skor och dylika kastvapnen, under väntan på att tidningen skulle blifva färdig. Antagligen för att förekomma oroligheter voro flera poliser posterade där.

I detta etablissement, hvars lokaler voro de smutsigaste och mörkaste jag hittills sett, fingo vi endast bese tryckeriet, emedan man tydligen var generad att visa sätteriet.

Det enda vi sågo från sätteriet var formarna, hvilka buros ut på trottoaren och placerades på kant på en tråkloss, försedd med två små hjul, och sedan bar det i väg till nästa hus, där tryckeriet är beläget. Det var första gången jag såg denna slags transport af formar, som onekligen föreföll mycket riskabel, men längre fram kom jag underfund med att den var mycket vanlig i Paris.

Tryckeriet var rätt stort med 13 pressar, däraf 9 rotations- och 4 snällpressar, de senare för söndagsupplagan. La Presse, som tryckes i en upplaga af 210,000 ex., har 7 utdelningsställen i Paris.

Å denna tidnings första sida var det mera sensationella innehållet angifvet med stora rubriker som gingo tvärs öfver sidan. Såsom bevis på tidningens förmåga att fabricera sensationer kan anföras, hurusom vi en dag fingo höra kolportörerna skrika: „Ett drama på utställningen!“ Alla som kunde komma åt en tidning köpte och upptäckte då efter en stunds letande att under strecket hade påbörjats — en följetong med denna rubrik.

misto. Erinäisissä kerroksissa on vielä: lääkärineuvosto, tiedonantokonttori, lukuhuone ja kirjasto, musiikkihuone y. m. Kaikki nämä laitokset ovat yleisön käytettävänä — *ilmaiseksi*.

Kuten saattaa ajatella, nielevat näitten laistosten ylläpito vuosittain suuria summia, mutta se reklaami ja kuuluisuus, jonka The World tällä keinoin on saavuttanut, korvaa moninkertoin nämä kustannukset.

Yliä pieni esimerkki. Kun kuumuus oli korkeimmillaan, oli The Worldilla käytettävänä 150 lääkärää, joiittenka toimena oli lehden omilla moottorivaunuilla ajaa köyhäinkortteleissa huolehtimassa asujamien terveydentilaa.

Kaiken tämän kertoo mr Caruthers minulle kulkeissamme läpi tuon 23-kerroksisen rakennuksen ja kun taas saavun alas pihalle, niin seisovat siellä nuo pienet paljasjalkaiset pojat suurella melulla kaupitellen viimeisiä uutisia.

Tuolta mykältä toimistokirjurilta, joka enkelin kärsivällisyydellä „kuuntelee“ erään vanhan, äkäisen ämmän raakuuksia, saan yhden lehden viimeistä painosta sekä näen tässä taas ne kuvat, joista vähemmän kuin puoli tuntia sitte näin valmistettavan kliseitä tuolla ylhäällä 17:ssä kerroksessa.

Le Petit Journal

är en tidning med den kolossala upplagan af 1,500,000 ex., utgående i sex editioner för hvarje dag, däraf 5 för landsorten och en för Paris.

I olikhet med Le Figaro var redaktionslokalen ej så luxiös, men i stället voro sätter- och tryckerilokalerna så mycket bättre — de bästa vi sågo i Paris — isynnerhet tryckeriet. Sätteriet var stort och bekvämt, men där arbetades vid artificiellt ljus både natt och dag.

Personalen består af 150 personer, däraf 40 sättere. Inga sättaskiner funnos.

Stereotypgjuteriet, som dagligen levererar 290 plattor, var mycket stort. Här användes för matrisernas fullbordande en hjälpmaskin, som åtminstone en del af våra stereotypörer fördömer, nämligen kalender. Le Petit Journals stereotypörer ansågo denna maskin vara af mycket stor nytta, och då man tager i betraktande den mängd sidor, som de dagligen stereotypera, får man väl anse dem vara auktoriteter på detta område. Äfven här användes varmsterotypi.

I tryckeriet stodo för tryckningen 10 dubbelrotationsprässar. Söndagsbilagan trycktes i särskilda färgprässar, som trycka enda till 6 färger. 4 personer äro anställda vid hvardera färg- och 3 vid verkprässarna.

100 rullar papper åtgå för hvarje dag.

Såsom en kuriositet visades oss på detta tryckeri den första färgpräss, som Marinoni konstruerat.

Vid vårt besök höll man på med tryckningen af en reklam för en ny följetong, hvilken reklam skulle utgå i 5,000,000 ex.

Marinoni lämnar förutom prässar äfven *personal* såväl till detta tryckeri som ock till Le Figaro.

Le Matin.

Den enda tidning i Paris som har direkt och egen telegraftråd med London och särskildt med Times. Tidningen kan nästan anses som en filial till Times.

Man hade uppgifvit att å detta tidningstryckeri, det sista vi besökte, skulle finnas sätmaskiner, men det var misstag. Ingen enda maskin fanns, utan allting sattes för hand.

Sätteriet, i hvilket 22 sättere voro sysselsatta, låg åt gatan så att allmänheten hade fri inblick däri och gjorde sålunda samtidigt tjänst som reklam. Utanförr var alltid folk som åsåg arbetet. Där var rent och snyggt och de flesta af sätternarna använde till och med hvita blusar. Den sista sättningen verkställdes efter telegrammanuskript direkt från tråden, och telegrammen tagas emot ända till kl. 1/23 på morgonen.

I allmänhet voro fransmännen mycket ogina att lämna upplysningar och på detta ställe var man synnerligen reserverad. Då vi frågade efter aflöningsförhållandena, ansågo de detta tydligtvis för mycket ogrannlaga. Vi fingo emellertid uppgift på att sättningen betalades med 70 centimer för 1,000 bokstäfver med 30 % förhöjning för nattarbete; och sätternens inkomst uppgick i allmänhet till 10 å 11 fr. pr dag. Denna betalning, som ansågs hög, gälde endast för detta tryckeri och Gaulois.

Stereotyperingen försiggick på varm väg och för öfrigt på vanligt sätt. Matriserna voro af Le Figaro-stereotypörens fabrikat, hvilken tydligen fournerade de flesta tryckerier i Paris.

Tidningen, hvars upplaga är 250,000 ex. tryckes i 4 stycken Marinonis dubbelrotationsprässar. (Forts.)

„Yhteydessä on voima“.

Amerikan Uutisille kirjoitettu.

Tuntien teidän lehtenne olevan rebellisen työkansan äänenkannattajan, jonka silmämääränä on aina tasa-arvoisuus ihmisen ja ihmisen välillä, käännyimme puoleenne pyynnöllä, että jul-

kaisette kirjoituksemme lehdessänne, jonka tarkoituksena on saada kaikkien työläisunionien ulkopuolella olevien mielistä pois se harhaluulo, että työläisyhdistykset olisivat jossain salavehkeessä pääomaa ja yleistä edistymistä vastaan.

Työläisyhdistyksiin tavallisesti kaikilla paikkakunnilla kuuluu kunnollisia lakia kunnioittavia ihmisiä, jotka ovat liittyneet yhteen, saadakseen kohtuullisia etuja ja oikeuksia kovaa ruumiillista työtä tekeväille ihmisluokalle. Heidän päämaailinsa tässä maailmassa on tehdä hyvää — ylösrakentaa, eikä alas repiä. He vointinsa mukaan koettavat saada kanssaveljiensä käsittämään oikean asemansa ja kilvoittelemaan sen aseman saavuttamiseksi. Eivät mitkään muut liitot ja yhdistykset, paitsi työläisyhdistyksiä, pidä ainoana päämaailinaan työkansan tilan parantamista. Työläisyhdistykset ovat ainoat, jotka voivat pitää työmiesten palkkoja rehellisesti tehtyä päivätyötä vastaavana. Ne ovat ainoat välikappaleet, joiden avulla työmies voi saada työnantajalta huomiota ja rehellistä kohtelua. Yhteyksissä on voimaa. Yksityisenä ei työmies voi sanottavia aikaa saada oikeuksiensa saavuttamiseksi. Ei yksikään mies, yksin työskentelemällä, voi saada mitään hyvää aikaan sen kristillisen opin toteuttamiseksi, että työmies on palkkansa ansainnut, mutta kun hän kuuluu työläisyhdistyksiin, on hän siinä asemassa, että voi vaatia oikeuksiensa ja määrätä työstänsä sellaisen palkan että sillä voi elää. Järjestetyt työläisyhdistykset ovat kerta toisensa perästä toteennäytäneet sen, että niiden avulla voi työmies saada oikeutensa. Yhdistysten avulla ovat työmiehet saaneet palkkojen ylennyksiä ja muita tarpeellisia etuja niille, jotka leipänsä ansaitsevat otsansa hiessä. Tänä aikana jolloin suuret rahanliitot perustelevat keskuudessaan omaksi edukseen yhdistyksiä, tulee työmiesten aikanaan valvoa etujaan, jos mielivät pitää puoliaan rahavallan ahnaitten toimenpiteitten kanssa.

Ei yksikään tabdo sitä väittää, etteivät työmiesyhdistykset olisi milloikaan tehneet erehdyksiä, mutta siltikin on se tosi asia, että ainoastaan järjestettyjen työmiesliittojen kautta on voitu pitää palkkoja sellaisina kuin ne nyt ovat. Jos ei Amerikassa olisi ollut työläisliittoja, niin palkat olisivat tänään yhtä alhaisia kuin Euroopassakin.

Meidän unionimme yhtenä tarkoituksena Red Lodgessa on saada rehellinen päiväpalkka rehellisestä päivätyöstä, jotta voimme perheillemme saada kohtuullisen elämän tarpeet ja lapsillemme opetusta. Me pyydämme innokasta kannatusta tämän toimenpiteemme saavuttamiseksi kaikilta rehellisiltä työmiehiltä tällä paikkakunnalla. Yhdistykäämme kaikin innolla toimimaan yhteiseksi ja yksityiseksi hyväksemme.

Red Lodge, Mont., työläisliiton puolesta:

Rees Davis.

Henry Rosetta.

Notiser. Uutisia.

— **Turun kirjaltajayhdistys** vihki sunnuntaina lokak. 7 p:nä uuden lippunsa yksinkertaisella juhlallisuudella „Linnea“ ravintolassa. Lipun luovutti yhdistykselle lippua hommanneen komitean puolesta kirjaltaja W. Heinonen lyhyellä puheella, jossa huomautti, että kirjaltajien olisi työskenneltävä myöskin henkisen elämänsä parantamiseksi ja kehotti ottamaan esimerkkiä muusta työväestöstä, joka saa tällaiset juhlahetket onnistumaan muuallakin kuin kassassa. Puheeseen vastasi yhd. puh.-joht. hra Molodkin, kiittäen lippukomiteaa ja esittäen „eläkön“ huudon vapaan sanan palvelijoille ja isänmaalle. Illan kuluessa esiintyi sitte vielä yhdistyksen vastaperustettu mieskööri, eräs jäsen esitti soololaulua ja lopuksi karkeloitiin yli puolen yön.

Lippu, joka on valmistettu Meldringin verhoilijaliikkeessä Turussa, on valkosesta silkistä,

johon on käsin neulottu keskelle kirjapainovaukuna ja vasemmalle yläkulmaan „Turun Kirjaltajayhdistys“ ja oikeaan alakulmaan „Åbo Typpograförening“. Työ näyttää olevan hienosti ja aistikkaasti tehty. Kaikkiaan on lippu tullut maksamaan lähes 500 mk.

— **Seuranäytelmän** toimeenpanee Kuopion kirjaltajayhdistys tulevan marraskuun 3 p:nä, jolloin näytellään Minna Canth'in kirjoittama „Kovan onnen lapsia“.

— **Arpajaiset** Kuopion kirjaltajayhdistyksen toimesta ovat tulevan marraskuun 4 päivänä vaihtelevalla ohjelmalla. Nämä arpajaiset ovat ensimmäiset, jotka yhdistys toimeenpanee kymmenvuotisella olemassaoloajallaan. Tulot sekä seuranäytelmästä että arpajaisista lankeaa Liiton vanhuusrahaston ja yhdistyksen yleisen rahaston hyväksi.

Voittojen kerääjiä pyydetään hyväntahtoisesti lähettämään saamansa voitot, sekä palauttamaan keräyslistat viimeistään tämän kuun 25 päivänä Arpajaistoimikunnalle.

— **Vakinaisen sotapalvelukseen** 3 vuodeksi 1 p. marraskuuta tulee astumaan kirjaltaja *Emil Wirtanen* Aftonpostenin kirjapainosta.

— **Uusi kirjapaino Poriin.** Faktori E. Wahlstein aikoo kohdakkoin perustaa oman kirjapainon Poriin. Anomus luvansaantia varten jätettäneen näinä päivinä painoylihallitukseen.

— **Det mest omfattande literärt arbete**, som någonsin är utförd, blef nyligen färdigt å regeringstryckeriet i Washington, nämligen en officiel historie öfver det amerikanska frihetskriget. Verket består af 128 1,000-sidiga oktavband och dessutom ett kolossalt atlas i 35 delar.

Svibel. — Sekalia.

— *Okändskap till det tscheckiska språket* kan emellanåt medföra rätt fatala följder, och som bevis härpå meddelar „Deutsche Buch- u. Steindr.“ en högst komisk händelse, föranledd genom en konkurrenskamp mellan „Wiesbadener Tageblatt“ och „Wiesbadener Generalanzeiger“. „Generalanzeiger“ misstänkte „Tageblatt“ för att hafva aftryckt dess konsertprogram, och för att nä visshet härom, upptog den i ett konsertprogram följande numror:

6. Tscheckische Weisen.

Grebnellehes bá Emmargorp.
Ella Regiezna Laréneg.
Mov nekurd Riw.

Ganska riktigt, fans det också i nästa nummer den „tscheckiska visan“ ord för ord aftryckt i „Tageblatt“. Man kan tänka sig, hvilken munterhet det väckte, då „Generalanzeiger“ i sitt följande nummer förklarade tanken med det märkeliga tscheckiskan. När man börjar med det sista ordet och läser från höger till vänster, står det nämligen: „Wir drucken vom Generalanzeiger alle programme ab. Schellenberg“. (Vi aftrycka alla program efter Generalanzeiger. Schellenberg.)

Kirjelaatikko.

Tallukka! Seuraavaan numeroon.

Paikanvälitystoimisto

Raitis ja säännöllinen latoja haluaisi johtajan tai latojan paikkaa maaseutukirjapainossa. Taitava myöskin kaksinkertaisessa kirjanpidossa. Lähemmin Liiton paikanväl. toimistossa, Annankatu 24.

Raitis ja säännöllinen konepainaja haluaisi heti tai tuonempänä painajan paikkaa eli jotain muutakin painoissa löytyvää satunnaista tointa. Lähemmin Liiton paikanväl. toimistossa, Annankatu 24.

A. J. Jakobsson.

Helsingissä 1900.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.